

פרשת וישב

כוחו של רב

והנה אחר שהורד יוסף מצרימה ונמכר לפוטיפר סריס פרעה, חמדה אשת פוטיפר את יופיו הגדול והחלה להתגרות בו ולפתותו בדברים שונים להכשל עימה בדבר עבירה.

מתחילה עמד יוסף איתן בדעתו ולא אבה לדבריה, ויראת ה' עמדה לנגד עיניו, כפי שאמר יוסף "ואיך אעשה הרעה הגדולה הזאת וחטאתי לאלקים" (בראשית לט, ט). אך כעבור שנה שלימה של הפצרות ופיתויים שונים ומשונים) ראה מדרש ילמדנו לפרשתנו אות עו) כבר לא עמד יוסף בפיתוי, ואף יראת ה' כבר לא עמדה לנגדו, וכבר בא לשמוע לה ולהיכשל, כמו שכתוב "ויהי כדברה אל יוסף יום יום... ויבא הביתה לעשות מלאכתו" (שם פס' י-יא), אולם ברגע האחרון לפני שנכשל פתאום נראתה לו דמות דיוקנו של אביו יעקב בחלון, ומחמת יראתו ובושתו מאביו נמנע מן העבירה וברח משם כל עוד נפשו בו (ראה סוטה לו, ב).

והענין בזה: כי פעמים רבות קורה שיצרו של האדם מתגבר עליו כל כך עד שאפילו מהקב"ה הוא שוכח, ואין יראתו עומדת לנגד עיניו כלל, והוא כבר בא לחטוא, אולם כשנזכר הוא ברבו הקדוש הרי הוא מתמלא יראה ובושה מפניו, שהרי למחר יצטרך הוא להגיע לרבו, ורבו יבחין ברוח קודשו איזה מעשה גרוע הוא עשה, ומחמת יראתו ובושתו מרבו הוא פורש מן העבירה.

וכך ממש היה אצל יוסף, שהרי יעקב אבינו, מלבד מה שהיה אביו של יוסף, הוא היה גם רבו המובהק, וממנו למד יוסף רוב חכמתו כנזכר לעיל, ועל כן באותה שעה שכל כך גבר עליו יצרו, ואף יראת ה' כבר לא היתה לנגד עיניו, וכבר בא לחטוא, תיכף כשנזכר ברבו הקדוש וראה בעיני רוחו את דמותו הקדושה, התמלא יראה ובושה מפניו, ולא היה מסוגל לחטוא בשום אופן.

דבר זה מלמדנו עד כמה הכרחי הדבר שידבוק האדם בתלמיד חכם וצדיק אמיתי, כיון שיש כח עצום לרבו לשמור אותו מכל חטא ועוון, אף במקרים שגם יראת ה' כבר לא יכולה לעזור.

ולכן הורו חז"ל (ברכות ח, א) "לעולם ידור אדם במקום רבו", כיון שבכך שידור במקום רבו ויוכרח לפגוש אותו כפעם בפעם, ימנע מכל חטא מחמת יראתו ובושתו מרבו. ומי לנו גדול משלמה המלך, ובכל זאת יראתו ובושתו מרבו מנעו ממנו לעשות מעשה לא רצוי, אף שיראתו מה' לבדה לא הועילה, כמו שאמרו חז"ל (שם) "שכל זמן ששמעי בן גרא (רבו של שלמה) קיים, לא נשא שלמה את בת פרעה". ועל כן לא משנה מה יעבור על האדם, ולאִיזה דיוטות תחתונות יגיע על ידי מעשיו הרעים, בכל זאת לא יתרחק מרבו, ואפילו אם את הקב"ה הוא עוזב, את רבו לא יעזוב, כיון שרבו הוא חבל ההצלה האחרון שלו, ועל ידו יוכל לעלות אף משאול תחתיות ולזכות לעשות בסופו של דבר תשובה שלמה, ולהגיע למדרגות נפלאות בעבודת ה'.

